

standigen, de muiters, redeneeren. Zoo, zoo, deugt de overheid niet en hebben de onderdanen een heele reeks van hooge woorden bij de hand? Durven ze de blasphemie tegen de overheid, Gods dienaren, wel aan? Laat men de rekening eens opmaken. Die overheid, is die nu geheel en al zwart? Ze zal toch ook nog wel iets goeds hebben? En de muitende onderdanen, zijn die nu heelmaal blank? Er zal toch ook wel een zwart vlekje zijn hier en daar? En durven nu de menschen, die zelf „zwart“ genoeg hebben, hun overheid lasteren, die volstrekt niet haar goede zijde mist? Hoor nu het woord hen striemen: dan was Michael de aartsengel, een ander! Zij, de revolutiekraaiers, zij zijn maar onderdanen en de overheid heeft gezag. Hier zijn de rollen zoo verdeeld: Michael is aartsengel, overheidspersoon bij God, en de duivel — die is toch eigenlijk knecht der knechten. Men zou zeggen: Michael heeft hier niets te ontzien. En dan komt er nog dit bij: Michael is zuiver blank; geen smetje ontsiert zijn blazen; terwijl de duivel louter zwartheid is, zonder eenig goed. Laat nu Michael, de blanke autoriteit, den duivel schelden, dien zwarten knecht. Maar neen, neen: laten de revolutiegeesten het zich voor gezegd houden: Michael waagde het niet, een blasphemie ook maar te zeggen tegen den duivel. Hij treedt terug. „De Heere bestraffe u.“ Nietwaar, tegen het relief van den Judasbrief gezien, heeft die gereserveerde houding van Michael in het voorlaatste bijbelboek ons heel wat te zeggen.

Maar nu het laatste bijbelboek: alweer Openbaring 12. Daar komt Michael weer. En, dezelfde aartsengel Michael, die eerst niet eens wat durfde zeggen tegen den duivel, durft nu alles tegen hem doen. Hij „krijgt“ tegen hem en werpt hem uit den hemel.

Wie nu den bijbel goed leest, moet de eenheid ontdekken tusschen de twee berichten. De zijgende Michael bij Mozes' lijk en de worstelende Michael na Christus' hemelvaart (Op. 12) verhouden zich niet tot elkaar als de tegen Mefisto niet-toornige engelen in den proloog van Faust en de tenslotte hem toch zijn buit ontroovende engelen in het eind van den Faust (want aan het slot wordt Gretchen, die door Faust tot zonde verleid was op aanstoken van Mefisto, en wordt ook Faust zelf uit de handen van Mefisto door de engelen gered). Immers, Michael „waagde“ het niet, te lasteren; maar — de afkeer spreekt uit heel zijn houding. En dat hij zwijgt bij Mozes' doode lichaam is te verstaan. Mozes is de middelaar van het oude verbond; en die sterft, en zijn dood draagt nog de bewijzen aan voor de werkelijkheid van de feiten, die de duivel als zooveel punten van overtrekking in zijn aanklacht tegen hem formuleert. Mozes — oud testament; en dan zoude; en dan de dood, die niet tot opstanding komen kan; en geen verlossing van die zonde en dien dood. Maar nu in Openbaring 12? Daar is Christus geweest. En Christus — dat is nieuw testament; en dan geen enkele zonde; en ook wel de dood maar daarna de verbreking van den dood door een opstanding en een hemelvaart. Nu kan Michael krijg voeren tegen Satan. Om Christus' wil.

Hier blijkt toch wel duidelijk, dat Mefisto en Satan tegenover elkaar staan; en dat de proloog op Job niets te maken heeft met den „Prolog im Himmel“ van den Faust.

En nog iets anders wordt hier gezien. Het is dit: dat de kwestie Mefisto-Satan tenslotte te herleiden is tot de andere vraag: Christus of geen Christus? Verlossing uit Zijn kracht of uit die van mijzelf?

Wij spraken van recht en list; het recht is in den bijbel bij God, ook tegenover den Satan; en de list bij Satan.

En we zagen Christus optreden om dat recht zijn volle maat toe te meten.

Tenslotte ligt dan ook op DIT terrein de eindhoofslissing in de vergelijking tusschen Mefisto en Satan.

Men zou kunnen zeggen: gij zijt onbillijk en bevooroordeeld in het bovenstaande. Gaat het wel aan, dat de vriend van den bijbel den Faust tegen spreken wil op de boven gevolgde manier?

Laat ons toegeven, dat nog niet alles besproken is. Immers, wij hebben zooveel gezegd: men moet het begin van den bijbel verklaren uit het slot. De proloog van Job, zoo zeiden we, mag niet worden gescheiden van het eind van het boek. Mozes moet worden verklaard in het licht van Christus. Van Job 1 moet men gaan naar Openbaring 12.

Moet men nu ook niet den Faust zoo lezen? Is het niet eerlijk, den eisch te stellen, dat men ook den proloog van Faust zal bezien in het licht van het slot van het boek? Probeer het eens, zoo wordt gezegd, en dan zult ge toch zien, dat Faust en de bijbel elkaar wel verdragen kunnen. Immers, in den Faust loopt het, evengoed als in den bijbel, aan het slot toch uit op een breuk tusschen den hemel en Mefisto. Wat wil men nog meer?

Zeker, zeker, de breuk is er. We zinspeelden er al op. Gretchen, het meisje, dat zich aan Faust gegeven heeft, en met hem zondigde, wordt aan het eind van het eerste deel behouden. Mefisto

roept, dat ze verdoemd is; maar een stem van boven roept haar behoudenis uit. Men zou zeggen: het mefistofelisch gegeven komt tenslotte tot „michaelische“ uitwerking; (denk aan Michael in Openb. 12). En dan aan het eind? Weer voeren de „engelen“ ook in den Faust, tenslotte „krijgt“ tegen Mefisto, gelijk Michael tegen den Satan. Want wanneer aan het eind van het stuk Faust plotseling sterft, dan grijpt Mefisto maar zijn ziel en zegt: voor mij is die ziel. Maar dan komen de hemelsche heerschers weer tusschenbeide. Zij grijpen naar de ziel van Faust. Zij jagen den duivel weg door rozen te strooien over zijn hoofd.

Ja, die rozen. Men heeft ze prachtig gevonden. De rozen uit het hemelsch paradijs geplukt, spelen de liefde, waarvan ze het teken zijn en wier brand ze in zich hebben. En liefde, dat is het evangelie van Goethe; de vleeschgeworden daad, de liefde, die verlost. Dus zijn die rozeblaadjes voor hem evangelische teekenen; in dit zijn evangelie hebben ze ongeveer dezelfde betekenis als in het christelijk geloof het bloed der besprenging. Rozen worden gestrooid; Christus' bloed wordt gesprengd. Beide zijn rood, beide jagen den duivel weg. De rozen verjagen Mefisto; het bloed doet den Satan denken.

De rozen.

Maar wat de menschen „fijn“ noemen, is eigenlijk hopeloos grof. Want heeft Goethe aan het eind van den Faust nu één kwestie opgelost? Neen. De bijbel doet dat wel; we zagen het reeds; hij gaat van Mozes tot Christus, van den proloog van Job tot Openbaring 12. Dat is een oplossing; alle kwesties zijn opgelost. Als de Satan wijkt, en de zielen afstaat aan den hemel, dan is dat recht. Alle verbintenissen zijn tot het laatste toe, naar de letter en naar den geest, nageleefd. Geen enkel „contract“ wordt in den bijbel geschonden, ook tegen Satan niet. Het roode bloed, het is wel bloed, en hard, en het is gruwelijk. Maar — het is toch recht en waarachtig en lost op en vervult al wat gesproken is.

Maar de roode rozen van Goethe?

Ze zijn grof. Christus' bloed — daarin ligt de sterkte van het recht. De rozen van Goethe, die Mefisto verjagen, zijn het recht van den sterkste. Hij kan er niet tegen, de stumper; hij kan niet tegen rozen, liefdetekenen. Hij kan wel tegen vuur, ook tegen hellevuur, maar niet tegen de paradijsrozen van liefde. Hoor hem te keer gaan (ik volg de vertaling van Nico van Suchtelen):

Hoofd, hart en lever branden! Wee, dit element is bij ons, duivels, niet bekend.
Het hellevuur is minder gruwelijk!...

Welk een verdoemlijk avontuur!

* Is dit het liefdes-element?

Mijn gansche lichaam staat in vuur;

Ik voel nog hoe 'den nek mij schendt —

En daarom overwinnen hem de engelen en nemen hem den buit van de ziel van Faust. Maar — geen kwestie is opgelost. Volgens contract kwam de ziel van Faust den duivel, Mefisto, eerlijk toe. Het contract is tusschen Faust en Mefisto eenmaal aangegaan; als Mefisto dit en dat deed, dan zou de ziel van Faust voor de hel zijn. En Mefisto heeft gedaan wat afgesproken was. Doch hij krijgt de ziel niet. Dus is het contract hier geschonden. De verlossing, die Goethe aangeeft, de eigen overwinning van het kwaad, uit eigen kracht, en na eigen dappere aanvaarding van de verleiding. — deze verlossing is over de diepste vragen van recht en waarheid en van schuld en boete heengesprongen. Goethes evangelie heeft lacunes om bij te schrijven. Plomp is hier het recht van den sterkste. Hier wordt Mefisto overwonnen door een dynamische kracht: de mensch, die het mefistofelisch verleidings-kwaad aandurft, wordt straks wel weer de sterke, die triumfeeren kan; ook de duivelen zijn ons onderworpen. De liefde verlost en doet krachten.

Maar naar het recht wordt niet gevraagd.

Mefisto heeft tenslotte gelijk, als hij van deze interventie van de engelen, die hem Faust uit handen rukken, ontevreden schimpt:

Wat nu? Waar zijn zij heengetogen?

Onmond'ge troep, werd ik dan toch verrast?

Ten hemel zijn zij met hun buit gevlogen.

Ja, daarom kwamen ze aan dit graf te gast.

Een groote, een een'ge schat, werd mij ontvoerd;

De list der hemelschen heeft mij bedrogen.

De ziel, die zich mij had verpand, gemoord.

Goethe laat Mefisto wel aanklagen, maar kan niet zijn eigen verlossingsleer tegen deze snerpande aanklacht verdedigen op afdoende gronden.

„De list der hemelschen heeft mij bedrogen.“

Dat zegt Mefisto.

Maar Satan kan het nooit zeggen. Want hij wordt verdreven door recht. Het contract is nageleefd; hij heeft niets meer te eischen.

Het is alles hier een worsteling om het Evangelie van het humanisme, dan wel van het Calvinisme.

Goethe blijft zichzelf getrouw. Het kwaad is niet radikaal boos. Mefisto doet wel iets goeds; hij heeft Faust geprikkeld en doen ontwaken. En dan komt het goede wel boven, en moet het duivelsche kwaad het onderspit delfen. Maar hij kan dat dan ook gevoegelijk voorstellen onder het beeld van een hemelmacht, die Mefisto af dankt. Dat kan hier gebeuren. Want als Mefisto niet heelmaal zwart is, dan is de macht, die tegen hem over staat, niet heel en al wit; dan behoeft, wat ik „hemel“ noem, ook niet meer op te zien tegen een oplossing van de grofheid, als van Goethes rozen. Goed en kwaad hebben hun scherpe tegenstelling verloren. Aan het begin, in den proloog van Faust. Aan het eind ook. Het eind van Faust klopt precies op het begin; en het eind bracht geen stap verder dan het begin. En daarom waren we niet onrechtvaardig, toen wij den bijbel lazen, gelijk wij straks wilden doen. Het blijft onverbiddelek staan: de proloog van den Faust bevat alle kettingen, die men Goethe aanwrijven kan. De schijn van den proloog van het boek Job mag tegen den bijbel zijn, lees hem ten einde, en het komt terecht. Lees Faust ten einde, en het bezwaar tegen den proloog wordt zwaarder en bevestigd.

Hier moet dan ook, om Christus te behouden, de keus gedaan worden tegen Mefisto en vóór het behoud van den naam en het duistere begrip Satan; en dat zonder eenige verzachting.

Want om Christus gaat het.

Hij preekt een verlossing, die NIET enkel dynamisch is. Als de 70 discipelen tot hem zeggen: Rabbi, luister goed, en hoor ons eerste rapport van den veldslag; ook de duivelen zijn ons onderworpen, dan klinkt daar het goetheaanse begin: wij KUNNEN wat; we hebben KRACHTEN: dynamische verlossing; het liefdewerk triumfeert. Maar dan zegt Jezus: zeker, weest er blij mee, maar dringt dieper door: verblijdt u veel meer, dat uw namen in de hemelen geschreven zijn! Dat is: achter uw kunnen ligge uw mogen; achter uw werk, Gods idee; achter uw sterkte, Gods vergunning; eerst recht, dan kracht.

En naar dezen regel heeft ook Christus Satan verslagen. De roode rozen bloeien ook in den hemelhof; maar het roode bloed heeft eerst gevloeid en den hof bevochtigd. Geen zegepraal van liefdedaad, zonder eerst rechtshandhaving en -triumf. Want wie aan Mefisto gelooft, die heeft geen Christus nodig: verlossing is dan de schoone zege van prachtige levenskunst, die boven de disharmonie uitkomt. Maar wie een Satan erkent, die leert bij den Christus van het Calvinisme, dat verlossing ligt in Christus' rechtsbestel, dat daarna krachten doet.

K. S.

UIT DE SCHRIFT.

Het wezen der zonde.

Een iegelijk, die de zonde doet, die doet ook de ongerechtigheid, want de zonde is de ongerechtigheid. 1 Joh. 3/4.

Niemand heeft treffender de zonde in haar verfoeilijk karakter geteekend, dan juist de apostel der liefde, de discipel, die duidelijker dan de andere jongeren leefde uit de innige gemeenschap der liefde tot God in Christus.

Neen, de liefde is hem niet, gelijk zij zoo vaak onder ons misbruikt wordt, eene oorzaak van vergoeliking en toedekking van het kwaad. — maar ze is hem integendeel het allerfijnst gevoel voor elken smaad, die het voorwerp diir liefde wordt aangedaan, ze is hem een heilige ijver voor de rechten van den geliefde. En het is voor de rechten Gods dat de liefde in Johannes opwaakt, wanneer hij in zoivere verontwaardiging de zonde hief brandmerkt als „de ongerechtigheid“.

Er was in de dagen van den apostel reden om de geaardheid der zonde aldus aan te geven. Reeds kwam het dwaalgevoelen op, waarin de zonde beschouwd werd als eene ziektestof, die den mensch door overervring werd medegegeven, eene krankheid of zwakte uit het voorgeslacht ontvangen: — duidelijke poging om de schuld der zonde uit het besef van den mensch weg te nemen of althans haar in dat besef te verzwakken. En deze dwaling is sindsdien niet bezworen. Veeleer heeft ze, met name in den laatsten tijd, hare systematisering gekregen in allerlei erfelijkheidstheorie; en wie van de verslagen der rechtszittingen kennis neemt, — vooral van de verdedigingspleidooien, die daar gehouden worden, — aanschouwt van deze oude misvatting de machtige doorwerking.

Te verwonderen behoeft men zich evenwel daarover niet.

Ieder, die een blik ontving in eigen hart, weet hoe gemakkelijk daar de schuld der zonde wordt weggeredeneerd en ontkend, en hoe licht de mensch van de aanklacht zijner conscientie zich afmaakt: — de Pilatusgestalte, die met eene enkele handbeweging zich van de schuld schoonwischte. Elk onzer ga zijn dagelijksch leven eens na; dat dagelijksch leven t welk groezelig en vuil is van de zonde, grauw van de duizend vlekken der ongerechtigheid, en hij lette dan eens op hetgeen zijn hart van nature daarvan zegt: hoe gemakkelijk wij ons geweten

kunnen voeren wij aller vlucht standig dat één wil, dat Onze Paradijs De vro slang he De Met d sel van vaneen. foelijk De „Anon beziht; het zeg En wi rechten schendet van de gegrond ongerech geene or solute ar de onven ten, de é de recht „De z Zietda En m doet, die Zietda Want En da vaardigen ste rech De Sel iegelijk gerechtigt heid.“ Hebbes Hebbes zonde re Zie, d niet „in Het wi dat ze d Het is mensch Gods we schoonhe dat rech hant en en ingaa En dat Dan geve verzoe Dan zegg vaardig. wetten.“ Dan m recht i onzer zo is de on Zoo je bleef, — Heiligen goven, di houden, En zoo leeft, en is de on apostel o laat volg opdat Hij U.

Niet on te zetten, ceeren, b „gepreekt Maar e wat Prof. hij zich Jaren g dat de ko den dag Staatsker wierpen, Op het Prof. Haj Hij red En dat Het wa wijst aan doet nade Maar z niet aans aan een De ker

vaud is niet
ds; hij heeft
n dan komt
lsche kwaad
lat dan ook
ld van een
tikan hier
maal zwart
over staat
eft, wat ik
zien tegen
van Goethes
scharpe
t begin, in
d ook. Het
t begin; en
u het begin.
aardig, toen
wildten doen.
oog van den
Goethe aan-
oog van het
loes hem ten
ten einde,
vordt zwaar-

te behouden.
isto en vóór
istere begrip
ting.

T enkel dy-
d hem zeg-
s eerste rap-
den zijn ons
d goetheaan-
ben KRACH-
tewerk trium-
weest er blij
blijft u veel
a geschreven
uw mogen;
r uw sterk-
dan kracht.
bristus Satan
ook in den
heeft eerst
en zegepraal
andhaving en
ft, die heeft
n de schoone
oven de dis-
n erkent, die
vinisme, dat
d, dat daarna

K. S.

doet, die doet
at de zonde is
1 Joh. 3:4.
in haar ver-
de apostel der
an de andere
chap der liefde

zij zoo vaak
zaak van ver-
aad, — maar
t gevoel voor
liefde wordt
ijver voor de
oor de rechten
aakt, wanneer
te zonde hier

stel reden om
geven. Reeds
de zonde be-
de den mensch
eene krank-
ontfangen; —
zonde uit het
en of althans
deze dwaling
heeft ze, met
stematiseering
le; en wie van
mis neemt, —
i, die daar ge-
an deze oude
evenwel daar

gen hart, weet
t zonde wordt
icht de mensch
ch afmaakt; —
tele handbewe-
cht. Elk onzer
dat dagelijksch
van de zonde,
ngerechtigheid;
hart van natie
j ons geweten

kunnen stillen; welk een meester wij zijn in het voeren van een pleidooi voor eigen vrijspraak; hoe wij allerlei woord hebben gevonden en velerlei uitvlucht bedacht, — zwakheid, karakterneiging, omstandigheden, en zooveel meer, — alles, om maar dat ééne woord 't welk ons hart niet uitsproken wil, dat woord „schuld“ te ontgaan.

Onze eerste voorouders, Adam en Eva in het Paradijs, zijn daarin onze leermeesters geweest. „De vrouw, die Gij bij mij gegeven hebt“... „Die slang heeft mij bedrogen“...

„De zonde is de ongerechtigheid.“

Met dat felle woord scheurt de apostel alle weefsel van vleeschelijke verontschuldiging als spinrag van een, en laat hij de zonde zien in haar verfoelijk karakter.

„De zonde is de ongerechtigheid.“

„Anomie“ is het woord, dat Johannes eigenlijk bezigt; — „wetsovertreding“, „wetsverbrekking“ wil het zeggen.

En wij de wet de uitdrukking is van de hooge rechten Gods, is wetsovertreding een aantasten en schenden van het Goddelijk recht, een verbreken van de heilige rechten, die in het Wezen Gods gegrond zijn, en daarom „ongerechtigheid“. Ja, de ongerechtigheid; de volstrekte, de eigenlijke, de met geene andere ongerechtigheid te vergelijken, de absolute ongerechtigheid; want de zonde gaat in tegen de onvergelyklijke, de eigenlijke, de absolute rechten, de éenige rechten, die er, goed bezien, zijn, — de rechten Gods.

„De zonde is de ongerechtigheid.“

Ziet daar het wezen der zonde.

En nu nog dit: „Een iegelijk, die de zonde doet, die doet ook de ongerechtigheid“.

Ziet daar ons vonnis.

Want „wij hebben allen gezondigd“.

En dan zijn wij allen wetsverbrekers, onrechtvaardigen, aanraders van het heiligste, het schoonste recht, het recht Gods.

De Schrift leest hier ons aller vonnis voor. „Een iegelijk die de zonde doet, die doet ook de ongerechtigheid; want de zonde is de ongerechtigheid.“

Hebben we dat vonnis reeds toegestemd?

Hebben we dit wezen der zonde, dit wezen onzer zonde reeds erkend?

Zie, dat wil het natuurlijke hart niet. Het wil niet „in het recht treden“.

Het wil van de zonde alles erkennen, maar niet, dat ze de ongerechtigheid is.

Het is ook alleen de genade Gods, die dit den mensch leert; alleen de Heilige Geest, die ons Gods wet en recht zóó doet kennen, dat wij de schoonheid van die wet en de aanbiddelijkheid van dat recht gaan aanschouwen, en wij ons gansche hart en geheel ons leven als strijdig met die wet en ingaande tegen dat recht Gods gaan zien.

En dan vereenigen wij ons met dat recht Gods. Dan gevoelen we ons nog wel niet met dat recht verzoend, maar wij zijn er mede vereenigd. Dan zeggen we: „Gij zijt volmaakt. Gij zijt rechtvaardig. Heer: Uw oordeel rust op de allerbeste wettlen“.

Dan moge dat recht ons veroordeelen, doch dat recht is dan goed. En dan zien we het wezen onzer zonden. Dan erkennen we: Ja, „de zonde is de ongerechtigheid“.

Zoo iemand aan dat recht Gods geheel vreemd bleef, — hij smeekte toch om Gods genade en den Heiligen Geest. De Heere wil deze aan diegenen geven, die Hem met hartelijke zuchten, zonder ophouden, daarom bidden, en daarvoor danken.

Eh zoo iemand in overtuiging van dat recht Gods leeft, en belijden moet: „de zonden, mijne zonde is de ongerechtigheid“; — hij leze dan wat de apostel op de aanwijzing van het wezen der zonden laat volgen: „En gij weet, dat Hij geopenbaard is, opdat Hij onze zonde zou wegnemen“.

L.

v. A.

KERKELIJK LEVEN.

Prof. Haitjema's egaal kerkbegrip.

III. (Slot.)

Niet om te trachten Prof. Haitjema schaakmat te zetten, hebben we hem verzocht eens te publiceren, hoe hijzelf op en door zijn eigen Synode „gesprekt“ heeft.

Maar om een concreet voorbeeld te ontvangen, wat Prof. Haitjema toch eigenlijk bedoelt en hoe hij zich dit preeken voorstelt.

Jaren geleden klaagde Dr. Kuyper er reeds over, dat de konfessioneele broeders wel niet leuzen voor den dag kwamen, vooral in zake de idee van de Staatskerk, maar nooit een praktisch voorstel ontwierpen, waarin die idee was belichaamd.

Op hetzelfde gebrek stuiten we ook weer bij Prof. Haitjema.

Hij redeneert zoo geheel buiten de realiteit om. En dat is de dood voor alle idealisme.

Het ware idealisme gaat uit van de realiteit en wijst aan hoe zij kan opgevoerd worden en het doel naderen.

Maar zulk een idealisme kan op kerkelijk gebied niet aanslaan, zoolang Prof. Haitjema vasthoudt aan een irreëel, onwerklijk, egaal kerkbegrip.

De kerk is niet egaal.

Zij heeft verschillende geleidingen.

Zij kent functies en organen, welke ieder een eigen taak hebben te vervullen.

Wil men nu weten wat de speciale taak is van een Synode — en daar gaat het in dit geding om — dan kan Prof. Haitjema niet volstaan met een enkel zinnetje uit Junius.

Neen, dan grijpe hij naar onze Kerkenordening. Prof. Haitjema zal toch wel willen toegeven, dat het gezag van deze Kerkenordening hooger staat dan dat van Junius.

Junius geeft ten slotte de meening van één man, maar de Kerkenordening van alle Gereformeerde Kerken in Nederland.

Wat de roeping van de Generale Synode is, kan men lezen in art. 30, waar van de kerkelijke samenkomsten in het algemeen en van de meerdere vergaderingen in het bijzonder gezegd wordt: „In deze samenkomsten zullen geene andere dan kerkelijke zaken en dezelve op kerkelijke wijze, verhandeld worden. In meerdere vergaderingen zal men niet handelen dan 't gene dat in mindere niet heeft afgehandeld kunnen worden of dat tot de Kerken der meerdere vergadering in 't gemeen behoort“.

Men ziet het: „preken“ staat er niet bij.

Op de kerkelijke samenkomsten zijn „kerkelijke zaken“ aan de orde.

Alzoo dat, wat in het kerkelijk leven om voorziening roept, wat tot verheffing van het kerkelijk leven leiden kan.

Daarom wordt er met het „Gebet vóór de handeling der kerkelijke bijeenkomsten“, dat ook op onze Generale Synodes wordt gebeden — en dat toch zeker officiëeler bron is dan Junius! — van den „Hemelsche(n) Vader, eeuwige(n) en barmhartige(n) God“ gesmeekt: „Dewijl wij dan nu hier in Uw heiligen Naam verzameld zijn, om, naar het voorbeeld der Apostolische Kerken, van die dingen, die ons voorkomen zullen aangaande den welstand en de stichting uwer Kerken, volgens ons ambt, te handelen, waartoe wij onszelf belijden onnut en onbekwaam te wezen, als die van nature niet vermogen iets goeds uit onszelf te denken, veel min in het werk te stellen, zoo bidden wij U, o getrouwe God en Vader, dat Gij, naar Uw belofte, vrouwen wilt in het midden van onze tegenwoordige vergadering met Uw Heiligen Geest, die ons in alle waarheid leidt“.

Er moet derhalve, gelijk op al onze kerkelijke bijeenkomsten (kerkeraad, classis, particuliere en generale synode, zie artikel 29 der Kerkenordening) ook op de Generale Synode gehandeld worden aangaande den welstand en de stichting der kerken.

De Synode heeft dus niet zelf te „stichten“.

Maar moet over den welstand en de stichting handelen.

De Synode heeft niet zelf te „preken“.

Maar heeft ordeningen te treffen, opdat de verkondiging van het evangelie voortgang kan hebben, of wil men: „opdat het Woord zijn loop hebbe“.

Zij heeft dus wel een roeping in verband met de prediking.

Maar de direkte prediking ligt buiten haar terrein. En onder de middelen, waardoor zij de prediking heeft te bevorderen, behoort nu ook de leertucht. Niet, dat zij in eerste instantie die leertucht heeft te oefenen.

Dat rust op de mindere vergaderingen.

Maar als deze de zaak niet hebben kunnen afhandelen, dan heeft de Synode hierin op te treden. En die leertucht draagt niet zulk een wazig karakter als bij Prof. Haitjema.

Hij schrijft er zoo flinweelig over, dat men bijna den ernst van zulk een leertucht niet gevoelt.

Onze vaders dorsten het kind bij den naam te noemen.

In het „Formulier van bevestiging der Ouderlingen en Diakenen“ wordt in de omschrijving van de taak der Ouderlingen ook opgenomen: „Ten derde is hun ambt, inzonderheid mede toezicht te nemen op de leering en den wandel der Diakenen des Woords, ten einde alles tot stichting der Kerk gericht moge worden en dat geen vreemde leer worde voorgesteld, volgens hetgene wij lezen Hand. 20:28, waar de Apostel vermaant, naarstigste wacht te houden tegen de wolven, die in de schaapskooi van Christus mochten komen“.

Om droeve dingen deden onze vaders geen doekjes.

Zij legden de wonden bloot.

En niemand — ook Prof. Haitjema niet — zal durven betwijfelen, dat zij daarbij niet gedreven werden door hardheid, niet door zucht om zooveel mogelijk slachtoffers te maken, maar door ijver voor 's Heeren naam en de zuivere prediking van het evangelie.

Onder de grove zonden, waarom een ambtsdrager moet worden geschorst of afgezet, rekenden zij als de voornaamste: valsche leer of ketterij, openbare scheurmaking, openlijke blasphemie enz. (Kerkenordening, art. 80).

Hieruit spreekt een geheel andere geest dan uit Prof. Haitjema's artikel.

Dát is Gereformeerd.

Maar wat Prof. Haitjema opdiert, mag het anders worden gequalificeerd dan versuikerd of verwaterd Gereformeerd?

Door de mindere vergaderingen werd „de kwestie“ op de Generale Synode gebracht.

Deze had niet te gaan preken, maar moest allereerst uitmaken of er in dit geval sprake was van een vreemde of valsche leer.

Zij bevond, dat dit metterdaad zoo was.

En nu deed zij, wat de Kerkenordening haar voorschreef.

Handelde zij hierin volgens Prof. Haitjema verkeerd?

Dan zou daaruit alleen kunnen volgen, dat Prof. Haitjema het niet met de Kerkenordening eens is, dat die Kerkenordening ook al als offer aan het egale kerkbegrip is opgebrand.

Wij vertrouwen evenwel van Prof. Haitjema iets beters.

Daarom kunnen wij hierin niet anders zien dan een terugdeinzen voor de eenige konsekwentie.

In het onderhavige geval was de Synode metterdaad geroepen de zuivere leer te handhaven.

Niet te „handhaven“ (tusschen aanhalingstee-kens), gelijk Prof. Haitjema als concessie veroor-looft.

Maar te handhaven (zonder aanhalingstee-kens).

Daarin komt juist het koninklijke uit van de kerken, welke in Generale Synode bijeen kwamen.

„Ik zal handhaven“, het woord van mijn Koning en mijn God.

Dat was het heilig devies van de Asser Synode.

Wij leggen hierop nadruk, omdat Prof. Haitjema haar gemis aan koninklijke houding verwoijt.

Nadat hij haar eerst het handhaven, het bij uitstek koninklijke heeft ontnomen, beschuldigt hij haar, dat zij zoo weinig koninklijks had!

Hij grondt dit daarop, dat de Synode enkele malen eenige vrees had uitgesproken.

Men hoore hemzelf.

„Welnu, koninklijke fierheid was er heel weinig in de houding van de Asser Synode. Er is den laatsten tijd al herhaaldelijk op gewezen, dat in de overwegingen, die de Asser Synode van hare exegetisch-dogmatische Commissie overnam, de vrees zulk een groote plaats innam. En vrees is weinig koninklijk. Men vreesde te Assen zelfs voor vijanden van het Schriftgezag, waar men nog geen spoor of schaduw van ontdekt had. Men kon nooit weten: het spook der leervrijheid doemde reeds op in het verschiet. Met een vonnis over Geelkerken diende nu de troonzetel van Gods Waarheid maar vast gestevigd...“ (Spatieering van ons).

Wat geantwoord op dit sofisme, dat in zulk — wij zullen het maar zacht zeggen — onbillijk, liefdeloos sarcasme zich oplost?

Wij zullen er ons toe bepalen Paulus gelukkig te spreken, dat hij niet in de handen van Prof. Haitjema is gevallen.

De apostel ware er ongenadig afgekomen.

In den brief aan de Galaten b.v. geeft hij onverholen uitdrukking aan zijn vrees.

Hij schrijft o.a.: „Ik vrees voor u, dat ik niet eenigszins tevergeefs aan u gearbeid heb“ (Gal. 4:11).

En: „Doch ik wilde, dat ik nu tegenwoordig bij u ware en mijn stem mocht veranderen, want ik ben in twijfel over u“ (of: ik weet in betrekking tot u geen raad meer), (Gal. 4:20).

Foei! Paulus, hoe weinig koninklijk!

Maar als men dan bedenkt, dat Paulus dit schreef onder inspiratie van den Heiligen Geest...

Zou Prof. Haitjema zijn oordeel maar niet eens herzien?

De vrees, welke Paulus aan den dag legde, was een bewijs van teedere zorg.

De vrees, welke de Synode aan den dag legde, was evenzeer een teeken van teedere zorg over het erfdel des Heeren.

Doch hier valt Prof. Haitjema ons weer in de rede. Hij miskent juist de teedere zorg der Synode.

„Het getugende, het aandringende, het met barmhartigheid bewogen roepen naar Christus was verre in de houding der Asser Synode tegenover Dr. Geelkerken.“

Hier matigt Prof. Haitjema zich een oordeel aan over wat hij niet weet.

Hier is de liefde bij hem zóó ver zoek, dat hij niet onderstellen wil, wat hij toch wel vermoeden kon.

Natuurlijk staat al wat op de Synode verhandeld is, niet in de Acta.

Maar dit kan toch voor Prof. Haitjema niet verborgen zijn gebleven, hoe Dr. Geelkerken zelf heeft verklaard op de Synode broederlijk te zijn ontvangen.

En wat de discussies aangaat, wij kunnen Prof. Haitjema verzekeren, dat het „met barmhartigheid bewogen roepen naar Christus“ aan de houding der Asser Synode tegenover Dr. Geelkerken niet vreemd was.

Wij kunnen dit hierom zoo vrijmoedig zeggen, omdat o.m. schrijver dezes bij de beraadslagingen in dezen geest heeft gesproken.

Het kwam ook uit in gebod en in toespraak, waar Dr. G. zelf bij tegenwoordig was.

En ten laaste werd door de Synode nog een Commissie benoemd om en met Dr. Geelkerken persoonlijk en met zijn kerkeraad te gaan spreken.